

KỸ NĂNG TƯỜNG THUẬT VÀ VAI TRÒ CỦA KỸ NĂNG TƯỜNG THUẬT ĐỐI VỚI SỰ PHÁT TRIỂN CỦA TRẺ EM

Vũ Kiều Anh¹, Ngô Thị Thủy¹

Tóm tắt: Kỹ năng tường thuật có vai trò rất quan trọng trong đời sống cũng như sự phát triển của con người nói chung và của trẻ em nói riêng. Kỹ năng tường thuật là điều kiện để con người biểu đạt được những tâm tư, tình cảm, nguyện vọng và quan điểm suy nghĩ của cá nhân mình đến mọi người xung quanh. Nó góp phần giúp con người tương tác, lĩnh hội tri thức, bồi bổ tâm hồn, thiết lập cho mình những mối quan hệ với thế giới xung quanh và gia nhập vào xã hội. Tuy nhiên, những nghiên cứu về kỹ năng tường thuật của trẻ em bình thường và khó khăn ngôn ngữ ở Việt Nam chưa nhiều. Bài viết này nghiên cứu tổng quan mô tả từ 23 tài liệu để tổng hợp các quan niệm về kỹ năng tường thuật và vai trò của kỹ năng tường thuật đối với sự phát triển của trẻ em được chia làm 2 nhóm bao gồm trẻ bình thường và trẻ khuyết tật.

Từ khoá: kỹ năng, tường thuật, kỹ năng tường thuật, vai trò, trẻ em.

1. MỞ ĐẦU

Đối với trẻ em, kỹ năng tường thuật là nền tảng của các mối quan hệ, là tiền đề cần thiết cho sự hình thành và phát triển tâm lý, nhân cách của trẻ, nếu không có kỹ năng tường thuật thì trẻ sẽ không thể biểu đạt được ý tưởng, suy nghĩ của mình được, dẫn đến trẻ khó khăn để tham gia vào xã hội và được xã hội hóa. Hiện nay, trong các tài liệu tiếng Việt có rất ít thông tin về kỹ năng tường thuật. Bài viết này nhằm tìm hiểu các quan niệm về kỹ năng tường thuật và vai trò của kỹ năng tường thuật đối với sự phát triển của trẻ em trong các tài liệu nghiên cứu trên thế giới và Việt Nam.

2. NỘI DUNG NGHIÊN CỨU

2.1. Phương pháp nghiên cứu

Bài viết nhằm tìm hiểu tổng quan về kỹ năng tường thuật và vai trò của kỹ năng tường thuật đối với sự phát triển của trẻ em từ các nghiên cứu trên thế giới và Việt Nam. Để thực hiện mục tiêu nghiên cứu này, chúng tôi đã sử dụng phương pháp nghiên cứu tổng quan mô tả bằng việc thu thập dữ liệu là các tài liệu nghiên cứu đã công bố sau đó được xử lý bằng phân tích nội dung và chọn lọc những thông tin liên quan đến kỹ năng tường thuật.

¹ Trường Đại học Sư phạm Hà Nội 2

Để tìm kiếm các tài liệu trong nghiên cứu này, chúng tôi đã sử dụng nguồn tài liệu quốc tế từ các trang tìm kiếm khác nhau. Nguồn tài liệu được tìm kiếm từ Google Scholar (<https://scholar.google.com/>). Đây là trang tìm kiếm tiếng Anh và tiếng Việt với nguồn tài liệu miễn phí và sẵn có. Các từ khóa được sử dụng để tìm kiếm các tài liệu là “kỹ năng tường thuật”. Thông qua tìm kiếm bằng tiếng Việt với các từ khóa đã kể trên, không có tài liệu nào bằng tiếng Việt tìm kiếm từ google scholar có thông tin liên quan đến kỹ năng tường thuật. Các từ khóa được sử dụng để tìm kiếm tài liệu bằng tiếng Anh là “Narrative skills”, “Narrative intervention”, “Narrative skills in children”, “Narrative skills development”. Ngoài ra, chúng tôi còn thu thập những tài liệu có liên quan từ các nguồn tài liệu khác như: thư viện, nguồn sưu tầm lưu trữ cá nhân. Kết quả tìm kiếm có được 23 tài liệu. Từ số lượng bài báo tìm thấy, chúng tôi đọc, phân tích và tóm tắt nội dung của từng tài liệu. Trong khuôn khổ bài báo này, kết quả phân tích tập trung chủ yếu vào quan niệm về kỹ năng tường thuật và vai trò của kỹ năng tường thuật đối với sự phát triển của trẻ em.

2.2. Kết quả nghiên cứu

2.2.1. Quan niệm về Kỹ năng tường thuật

1/ Nghiên cứu về "kỹ năng"

Có rất nhiều nghiên cứu khác nhau về "kỹ năng" hay để trả lời cho câu hỏi kỹ năng là gì? Theo quan điểm của một số nhà nghiên cứu như N.Đ.Lêvitôv [12]; Nguyễn Quang Uẩn [21], K.K.Platonov; X.I.Kixegof; G.G.Golubev,... xem xét "kỹ năng" nghiêng về mặt năng lực của con người. Ngoài ra, các tác giả như V.A.Krutexki [11]; A.G.Côvaliôv [4]; A.V.Petrovski [18]; P.A.Rudich; V.Tsebursev; V.X.Cuzin... lại có hướng coi rằng kỹ năng nghiên về mặt kỹ thuật của các thao tác hay hành động, coi kỹ năng như cách thức của hành động là có kỹ năng. Bên cạnh đó, tác giả Bùi Hiền [7], tác giả Lê Văn Hồng [8] hay Đặng Thành Hưng [9] lại cho rằng "kỹ năng" là hành động được thực hiện có ý thức, có kỹ thuật và có kết quả chứ không phải khả năng hay kỹ thuật hành động nào đó.

Mặc dù hướng tiếp cận của các nhà nghiên cứu là khác nhau, có thể theo góc độ tâm lý học hay góc độ giáo dục học, nhưng một vài điểm chung của các nhà nghiên cứu đều hướng đến quan niệm "kỹ năng" đó là:

- Tri thức về cách thức hành động và tri thức về đối tượng hành động chính là cơ sở nền tảng để hình thành kỹ năng
- Kỹ năng có tính linh hoạt, mềm dẻo thúc đẩy sự phát triển cá nhân
- Kỹ năng dựa vào ý thức, luôn chịu sự kiểm soát của ý thức và có tính tự giác
- Kỹ năng có logic và trình tự thực hiện các thao tác tương đối chặt chẽ
- Căn cứ vào nguyên tắc rèn luyện và dựa vào quy luật hình thành và phát triển chứng

minh kỹ năng được hình thành qua quá trình trải nghiệm thực tế.

- Kỹ năng luôn gắn với một hành động, hoạt động cụ thể nhằm đạt mục đích đề ra [1].

2/ *Nghiên cứu về Kỹ năng tường thuật*: có thể điểm qua một số hướng nghiên cứu chính như sau:

Xuất phát từ việc xem xét kỹ năng như là một mặt năng lực, khả năng của con người, các tác giả như: Blom, E., & Boerma, T. (2016) [2], Paul, R., & Smith, R. L. (1993) [17], Van Bysterveldt, A. K., Westerveld, M. F., Gillon, G., & Foster-Cohen, S. (2012) [23]... đều đưa ra quan điểm kỹ năng tường thuật bao gồm khả năng xâu chuỗi các sự kiện, hiểu lý do tại sao một sự kiện này có thể dẫn đến sự kiện khác, cấu trúc các sự kiện và mô tả theo cách để người nghe có thể hiểu được câu chuyện.

Một số nhóm tác giả lại có quan điểm về kỹ năng tường thuật qua cách nhìn về các thành tố cấu thành nên kỹ năng này như các nghiên cứu của Gardner-Neblett, N., Pungello, E. P., & Iruka, I. U. (2012) [6], Karlsen, J., Hjetland, H. N., Hagtvet, B. E., Braeken, J., & Melby-Lervåg, M. (2021) [10], Van Bysterveldt, A. K., Westerveld, M. F., Gillon, G., & Foster-Cohen, S. (2012) [23]... Các nhà nghiên cứu này đều nhìn nhận kỹ năng tường thuật là là một dạng diễn ngôn truyền đạt các sự kiện thực tế hoặc tưởng tượng, bao gồm các thành phần khác nhau như từ vựng, cú pháp và ngữ nghĩa. Tạo ra lời kể bằng cách sử dụng kỹ năng nhận thức và ngôn ngữ để tổ chức các câu đa nghĩa và các kỹ năng nhận thức xã hội như nhận biết cảm xúc và quan điểm. Khi nghiên cứu sâu hơn Karlsen, J., Hjetland, H. N., Hagtvet, B. E., Braeken, J., & Melby-Lervåg, M. (2021) [10] còn chia kỹ năng tường thuật thành 02 cấp độ bao gồm vĩ mô và vi mô cụ thể: khả năng tổ chức một câu chuyện ở cấp độ vĩ mô và kỹ năng ngôn ngữ ở cấp độ vi mô.

2.2.2. *Nghiên cứu về vai trò của kỹ năng tường thuật đến trẻ em*

Có nhiều nghiên cứu về những vai trò của kỹ năng tường thuật đến trẻ em, chủ yếu được chia thành hướng chính:

1/ *Thứ nhất, nghiên cứu về vai trò của kỹ năng tường thuật đến trẻ em phát triển bình thường*. Tiêu biểu trong hướng nghiên cứu này là các nhóm tác giả Boudreau, D. (2008) [3], Davies, P., Shanks, B., & Davies, K. (2004) [5], McCabe, A., & Rollins, P. R. (1994) [13], McGregor, K. K. (2000) [14], Morgan, G. (2006) [15], Paul, R., & Smith, R. L. (1993) [17], Stadler, M. A., & Ward, G. C. (2005) [19], Uccelli, P., & Pérez, M. M. (2007) [22]; các nhóm tác giả đều cho rằng kỹ năng tường thuật có vai trò vô cùng quan trọng với trẻ em nói chung. Kỹ năng tường thuật tác động đến sự phát triển của trẻ em thể hiện qua một số vấn đề như:

- Đóng một vai trò quan trọng trong sự thành công trong học tập. Trong 5 năm đầu đời, ngôn ngữ của trẻ phát triển khi xuất hiện những từ đầu tiên đến khả năng xây dựng và tham gia vào tường thuật có ý nghĩa. Khả năng sử dụng ngôn ngữ kết nối để tham gia vào các cuộc trò chuyện, chia sẻ ý tưởng, kể lại kinh nghiệm, cung cấp lời giải thích hoặc xây dựng các câu chuyện tưởng tượng là một thành tựu phát triển tinh thần quan trọng, biểu thị khả năng phát triển của trẻ em, cho phép con người làm cho các hành động và sự kiện có ý nghĩa.

- Kỹ năng tường thuật đã được xác định là đóng một vai trò quan trọng trong thành tích học tập của trẻ em đơn ngữ, không chỉ là một phần rõ ràng của chương trình giảng dạy ở trường (ví dụ: chia sẻ thời gian hoặc viết truyện trong lớp học), mà còn là khả năng nền tảng cho việc học chữ sau này. Nghiên cứu mới trong lĩnh vực này cho thấy rằng các kỹ năng tường thuật ảnh hưởng tích cực đến kết quả đọc hiểu tiếng Anh trong và trên các ngôn ngữ ở học sinh song ngữ nói tiếng Tây Ban Nha.

- Sự phát triển kỹ năng tường thuật còn có ý nghĩa quan trọng đối với khả năng đọc viết nổi bật ở trẻ em mẫu giáo. Kỹ năng tường thuật tạo thành cầu nối giữa ngôn ngữ nói và khả năng đọc viết. Khả năng kể một câu chuyện mạch lạc có trước và dự đoán khả năng thích ứng thành công với việc học chữ ở trường. Trẻ em mẫu giáo không thể kể chuyện cá nhân cũng như các bạn cùng lứa tuổi có thể gặp rủi ro trong việc học đọc biết viết. Đó cũng chính là lý do vì sao trong một nghiên cứu của Morgan, G. (2006), nhóm nghiên cứu đã đưa ra một ví dụ về việc "Vương quốc Anh, việc phát triển tường thuật được nêu trong 'Mục tiêu học tập sớm' của Chính phủ" [96] để khẳng định mức độ quan trọng của kỹ năng tường thuật ở trẻ em và đang được nhiều nhà chức trách quan tâm.

2/ Thứ hai, nghiên cứu về vai trò của kỹ năng tường thuật đến trẻ em có các rối loạn về ngôn ngữ hay về trí tuệ ở các mức độ khác nhau. Vai trò của kỹ năng tường thuật tác động đến trẻ em có các rối loạn về ngôn ngữ hay trí tuệ (trẻ mắc hội chứng DOWN, ADHD hay Rối loạn phổ tự kỉ ASDs) cũng giống như trẻ bình thường, đều hướng đến 3 vai trò quan trọng nêu trên. Bên cạnh đó, một số nhà nghiên cứu như McCabe, A., & Rollins, P. R. (1994)[13]; Norbury cùng cộng sự (2003) [16], Trautman, L. S., Healey, E. C., Brown, T. A., Brown, P., & Jermano, S. (1999) [20] đã nghiên cứu vai trò của kỹ năng tường thuật đến các trẻ đặc biệt ở các dạng tật, độ tuổi và châu lục vùng miền khác nhau và thấy được, ngoài những vai trò cơ bản nhất, kỹ năng tường thuật còn góp phần giúp cho việc đánh giá trẻ giúp can thiệp sớm để ngăn ngừa khuyết tật học tập được dự đoán dựa trên việc đánh giá sớm các vấn đề về đọc viết liên quan đến ngôn ngữ, đánh giá tường thuật. Kỹ năng tường thuật là một cách tốt để đánh giá khả năng ngôn ngữ ở trẻ lớn hơn bị khiếm khuyết về giao tiếp. Sự phát triển tường thuật đã được nghiên cứu rộng rãi ở trẻ em đang phát triển bình thường, cả nói tiếng Anh và nói chéo ngôn ngữ, do đó cung cấp một tiêu chuẩn tốt để so sánh trẻ với các rối loạn tâm thần phát triển. Nghiên cứu của

Trautman cùng cộng sự (1999) [20] đã khẳng định kỹ năng tường thuật đã được sử dụng thành công để phân biệt khả năng ngôn ngữ ở trẻ khiếm khuyết ngôn ngữ (CLI) và trẻ khuyết tật học tập (CLD) với trẻ có kỹ năng giao tiếp phát triển bình thường (CNC).

3. KẾT LUẬN

Kỹ năng tường thuật ở trẻ em được hiểu là việc kể chuyện và mô tả các sự kiện để bạn bè và người khác có thể hiểu được có giá trị rất lớn trong tương tác và giao tiếp. Không chỉ mô tả bằng lời về phương diện nội dung mà trẻ còn phải có kỹ năng kết nối các sự kiện với nhau. Ở hầu hết trẻ em, kỹ năng tường thuật được lĩnh hội một cách dễ dàng nhưng đây cũng là kỹ năng phức tạp và đòi hỏi sự tham gia của trẻ hiểu kỹ năng ngôn ngữ và nhận thức chẳng hạn như ngữ pháp và trí nhớ. Kỹ năng tường thuật được coi là có vai trò quan trọng đối với kết quả học đường của trẻ em. Kỹ năng tường thuật là một trong những kỹ năng mà trẻ mẫu giáo cần đạt được trong chương trình giáo dục chung và là nền tảng của sự phát triển đọc viết. Nghiên cứu về kỹ năng tường thuật ở Việt Nam hiện có rất ít nên đây cũng là đề tài cần tiếp tục nghiên cứu trong tương lai. Bài báo tổng quan về kỹ năng tường thuật và vai trò của kỹ năng tường thuật đối với sự phát triển của trẻ em sẽ là cơ sở lý luận cho các nghiên cứu sau này về kỹ năng tường thuật của trẻ em, bao gồm cả trẻ lứa tuổi mẫu giáo bình thường và có khó khăn về ngôn ngữ.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Nguyễn Thị Quỳnh Anh (2020), *Giáo dục kỹ năng giao tiếp bằng lời nói cho trẻ 5 - 6 tuổi chậm phát triển ngôn ngữ*, Luận án Tiến sĩ, Viện KHGDVN.
2. Blom, E., & Boerma, T. (2016). *Why do children with language impairment have difficulties with narrative macrostructure?*. Research in Developmental Disabilities, 55, 301-311.
3. Boudreau, D. (2008). *Narrative abilities: Advances in research and implications for clinical practice*. Topics in Language Disorders, 28(2), 99-114.
4. Côvaliôv A.G. (1971), *Tâm lý học cá nhân* (T2), Nxb Giáo dục Hà Nội.
5. Davies, P., Shanks, B., & Davies, K. (2004). *Improving narrative skills in young children with delayed language development*. Educational review, 56(3), 271-286.
6. Gardner-Neblett, N., Pungello, E. P., & Iruka, I. U. (2012). Oral narrative skills: *Implications for the reading development of African American children*. Child Development Perspectives, 6(3), 218-224.
7. Bùi Hiền, Nguyễn Văn Giao, Nguyễn Hữu Quỳnh, Vũ Văn Tảo (2001), *Từ điển Giáo dục học*, Nxb Từ điển bách khoa.

8. Lê Văn Hồng (2001), *Tâm lý học lứa tuổi và tâm lý học sư phạm*, Nxb ĐHQG Hà Nội.
9. Đặng Thành Hưng (2014), "*Bản chất của giao tiếp và kỹ năng giao tiếp*", Tạp chí khoa học ĐHSP Hà Nội 2.
10. Karlsen, J., Hjetland, H. N., Hagtvet, B. E., Braeken, J., & Melby-Lervåg, M. (2021). *The concurrent and longitudinal relationship between narrative skills and other language skills in children*. First Language, 41(5), 555-572.
11. Kruchetxki A.V (1981), *Những cơ sở của tâm lý học sư phạm*, Nxb Giáo dục Hà Nội.
12. Lêvitov.N.D. (1962), *Tâm lý học trẻ em và tâm lý học sư phạm*, T1, Nxb GD Hà Nội.
13. McCabe, A., & Rollins, P. R. (1994). *Assessment of preschool narrative skills*. American Journal of Speech-Language Pathology, 3(1), 45-56.
14. McGregor, K. K. (2000). *The development and enhancement of narrative skills in a preschool classroom: Towards a solution to clinician-client mismatch*. American Journal of Speech-Language Pathology, 9(1), 55-71.
15. Morgan, G. (2006). *The development of narrative skills in British Sign Language*. Advances in the sign language development of deaf children, 314-343.
16. Norbury, C. F., & Bishop, D. V. (2003). *Narrative skills of children with communication impairments*. International journal of language & communication disorders, 38(3), 287-313.
17. Paul, R., & Smith, R. L. (1993). *Narrative skills in 4-year-olds with normal, impaired, and late-developing language*. Journal of Speech, Language, and Hearing Research, 36(3), 592-598.
18. Petrovski A.V. (1982), *Tâm lý học lứa tuổi và tâm lý học sư phạm*, Nxb GD Hà Nội.
19. Stadler, M. A., & Ward, G. C. (2005). *Supporting the narrative development of young children*. Early Childhood Education Journal, 33(2), 73-80.
20. Trautman, L. S., Healey, E. C., Brown, T. A., Brown, P., & Jermano, S. (1999). *A further analysis of narrative skills of children who stutter*. Journal of communication disorders, 32(5), 297-315.
21. Nguyễn Quang Uẩn (2000), *Tâm lý học đại cương*, Nxb ĐHQG HN.
22. Uccelli, P., & Páez, M. M. (2007). *Narrative and vocabulary development of bilingual children from kindergarten to first grade: Developmental changes and associations among English and Spanish skills*.
23. Van Bysterveldt, A. K., Westerveld, M. F., Gillon, G., & Foster-Cohen, S. (2012). *Personal narrative skills of school-aged children with Down syndrome*. International journal of language & communication disorders, 47(1), 95-105.

NARRATIVE SKILLS AND THE ROLE OF NARRATIVE SKILLS IN CHILDREN'S DEVELOPMENT

Vu Kieu Anh, Ngo Thi Thuy

Abstract: *Narrative skills play a very important role in the life and development of people in general and children in particular. Narrative skills are a condition for people to express their personal thoughts, feelings, aspirations and thoughts to people around them. It contributes to helping people interact, acquire knowledge, nourish their souls, establish themselves relationships with the surrounding world and join society. However, there are not many studies on the narrative skills of children with normal and language difficulties in Vietnam. This article conducts a descriptive review from 23 documents to synthesize the concepts of narrative skills and the role of narrative skills in the development of children who are divided into 2 groups including normal children and children with disabilities.*

Keywords: *skill, narrative, narrative skill, role, children.*

(Ngày Tòa soạn nhận được bài: 05-5-2023; ngày phản biện đánh giá: 20-5-2023; ngày chấp nhận đăng: 29-5-2023)